

GAMLAR PERLUR

TVÆR JÓLASÖGUR

Þorbjörg Árnadóttir

EFTIRFARANDI TVÆR sögur eftir Þorbjörgu Árnadóttur birtust í desembertölublaði Hjúkrunarkvennablaðsins 1935. Þær eru hér endurbirtar 80 árum seinna. Þorbjörg Árnadóttir var stórmerkileg hjúkrunarkona, ritstjóri blaðsins í nokkrum áföngum og ein af fáum hjúkrunarkonum sem hafa gerst rithöfundar.

Lítill jólasaga

Mig langar til þess að segja ykkur ofurlitla sögu; hún er alveg sönn. Við manneskjunar sem búum í sama bænum, í sömu götunni, já, í sama húsinu, þekkjum ekki alltaf hvorar aðrar, og skiljum þarafleiðandi ekki hvorar aðrar. Sagan sýnir það.

Þetta er rétt fyrir jólin. Ég kem inn í lítið loftherbergi með einum glugga, fyrir glugganum hangir léreftstuska, svo að það er hálf dimmt í herberginu. Í horninu við gluggann, beint á móti dyrunum,

er kommóða. Í öðru horni er koffort. Föt hangja á veggjunum, og við þilið í þriðja horninu er rúmleti. Í rúminu situr kona. Herbergið er mjög illa hirt og andrúmsloftið þungt af svitalykt, daun frá óhreinum fötum o.fl. Sængurfötin í rúminu eru svört af óhreinindum, sömuleiðis fötin utan á konunni, og þar við bætist að báðir handleggirnir eru kaunum hlaðnir upp á axlir og vessar mikið úr þeim, en skítugri léreftsræmu hefir verið vafið um framhandleggina. Á gólfinu við rúmið stendur mjólkurflaska og leyfar af gömlum snúðum. Ekkert borð er í herberginu.

Fyrsta verk mitt eftir að ég hefi talað við konuna er að fara heim til mín eftir sjúkradúk, umbúðum o.s.frv. Konan virðist enga aura hafa, varla fyrir meðölum, hvað þá annað. Mér verður

orðfátt við útlitið á konunni og umhverfið, en þegar ég er að búa um handleggina á henni, segir hún: „Það væri ekki gott að fara á ball núna.“ „Voruð þér að hugsa um það,“ segi ég. „Já, ég er nú nýkomin úr brúðkaupsveislu og dansaði alla nóttina, mér hefir víst versnað við það,“ segir hún. Ég hagræði konunni eftir föngum og nágrannakonan sem hún leigir hjá ætlar að þvo gólfið. Matur er henni færður þaðan sem hún vinnur. Nú kemur jólasagan:

Ég fer til konunnar tvisvar á dag. Það fer að smábirta í herberginu. Einn daginn eru komnar gardínur fyrir gluggann. Nágrannakonan kemur með náttkjól og skyrtu af sér. Hún hefir líka sett inn lítið borð, og næst þegar ég kem er bróðeraður dúkur á borðinu, já, á kommóðunni og meira að segja á koffortinu. Það liggur við að ég

ÞORBJÖRG ÁRNADÓTTIR

fái ofbirtu í augun af öllum þessum hvítu bróðeruðu dúkum. Það er húseigandinn sem hefir sent þá, og ekki nóg með það heldur hefir hún (því að húseigandinn er kona) líka sent rúmfatnað, svo að nú er hægt að skipta á öllu fyrir jólin. Handleggirnir batna óðum.

En svo á aðfangadaginn er konan óróleg og segist hafa sofið illa. Það hafði komið til hennar sending kl. 12 á Þorláksmessukvöld frá Vetrarhjálpinni. Hvernig gat staðið á því? Ég bið hana að vera rólega og taka á móti þessu með ánægju. Það sem hún hafi ekki not af sjálf, svo sem kartöflur, geti hún gefið nágrannakonunni fyrir uppáhjálpinu.

Konan hefir sagt mér að hún þurfi að fara á fætur kl. 6 á morgnana og komist ekki heim fyr en kl. 11 að kvöldi. Ekki eigi hún annað frí en 1-2 tíma á sunnudögum, þegar hún geti skroppið út. Tíminn til að hirða sig var því af skornum skammti.

En á annan í jólum, þegar umhverfið er orðið svo hlýtt og bjart, og konan sjálf á góðum batavegi og á borðinu við rúmið stendur bakki með kaffi og kökum frá húseigandanum, þá hitti ég samt sem áður konuna hálfkjökrandi. Hvað er að? Jú, húsbændurnir, sem hún fer á fætur kl. 6 á morgnana til að þjóna, og kemur frá kl. 11 að kvöldi, þeir hafa ekki komið til að heilsa upp á hana um jólin.

Þegar ég kom út frá konunni, þá brostu allar stjörnur á himninum. Það var eins og þær segðu: „Líkaminnt og umhverfi hans tilheyrir lífinu á jörðinni. Það er stutt. Sálir er eilíf, hún er lífið sjálf, hún er hugsun Guðs.“

Ævintýrið um lífið og dauðann

„Það hefir orðið hlutskipti mitt í lífinu að berjast við dauðann,“ sagði ég. „Það gerum við öll á hverjum degi,“ sagði rödd úr hópnum.

„Daglega verðum við að afla okkur fæðu, og föt og skýli þurfum við líka, ef við viljum halda áfram að lifa.“

„Þú hefir rétt fyrir þér,“ sagði ég. „Við erum öll að berjast við dauðann á hverjum degi, á einn eða annan hátt, bæði andlega og líkamlega. En nú skal ég útskýra betur fyrir ykkur viðskipti mín við manninn með ljáinn. Nú skuluð þið heyra:“

Daga og nætur hefi ég séð þennan óvelkomna gest standa við

sjúkrabeð mannanna. Ég hefi neytt allra krafta minna til þess að hrekja hann í burtu. Við höfum blátt áfram barist um mannlífín. Ég segi þetta ekki til þess að upphefja sjálfa mig. Það er ekki bara ég, sem hefi tekið þátt í slíkri baráttu. Nei, það eru svo ótal margir fleiri. Í raun og veru hver einasta manneskja, ef við tökum til greina athugasemdina, sem kom fram áðan. En svo að ég víki aftur að því, sem ég ætlaði að segja frá, þá gat ekki hjá því farið, að ég fyndi til kuldahrolls í hvert skipti sem ég sá óvininn standa við rúmstokkinn. Ég heyrði til hans langar leiðir því að fótatakið hans er ólíkt öllu öðru. Og sjálfur var hann í raun og veru allt öðru vísi en ég hafði búist við og það sjáum við enn þá betur á því sem á eftir fer.

Í fyrsta sinn sem ég sá hann, var hann að sækja gamla konu. Hún hafði legið í dái í nokkra daga. Allt í einu opnaði hún augun og horfði á eitthvað langt í burtu. Það sem hún sá hlýtur að hafa verið fallett, því það var eins og geislar ljómuðu úr augunum á henni og svo hneig hún niður á koddann.

En svo var það einu sinni löngu seinna að mér fannst ég vera orðin örmagna af þessari voðalegu baráttu og hugði að taka mér hvíld. Ég ráfaði lengi um, þangað til að ég kom í stóran skóg. Þetta var um vetur og það var snjór á jörðinni og á trjánum. Allt í einu heyrði ég fótatakið, sem ég þekkti á meðal þúsunda. Það var fótatak óvinarins. Ég heyrði það færast nær og nær og loks fann ég að það var krafsað í hælana á mér. En á sama augnabliki hrópaði ég: „Ekki er ég að flýja þig og ekki skaltu halda að ég sé hrædd við þig.“ Ég snéri mér snögg við og hugði að horfast í augu við óvininn gamla en – þá gerðist ævintýrið. Í einu vetfangi breyttist óvinurinn í bjarta veru, sem brosti til mín og sagði: „Ég heiti lífið. Dauðinn er bara sjónhverfing, mundu það.“

Langt í fjarska hringdu kirkjuklukkurnar. Það var jólanótt.

